

"EDINOST"

Izbaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdaje izbaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za jeden mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložne naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana osmrtnica in javno zahvalo, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserina št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravitelstvo ulice Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprto reklama cije se proste poštnice.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moč".

Za direktne volitve.

Dne 27. aprila vršila se je razprava o vladnem načrtu za volilno preosnovo, oziroma o §., govorečem o načinu volitev za novo V. kurijo. Našim čitateljem je znano, da je zbornica v sprejela ta §. kakor ga je priporočala vlada, tako namreč, da se ne izreka za načelo direktnih volitev, ampak prepušča deželnemu zboru vsake posamične pokrajine, naj se poljubno izreče za direktne volitve ali pa ne.

V tej razpravi oglašil se je tudi poljski poslanec **Levakovski**, ki je v toli živih barvah opisal, kakó se vrše volitve po Galiciji, da se sedaj ni malo ne čudimo poljskim velikašem, ako postajajo nervozni, kadar kdo le migne z mazincem, da bi malce privzdignil zagrinjalo, ki pokriva gališke odnošaje. Ti gališki odnošaji so pa, tako rekoč, kristalizovani v načinu javnih volitev. Čestiti čitatelji naj le prečitajo govor rečenega poslanca, koji govor priobčujemo na drugem mestu. Čitajo naj in sodijo. Ako je res, da človek veliko lažje prenaša svoje gorje, ako ve, da se slabo godi tudi drugim ljudem, potem mora biti gori omenjena razprava v veliko tolažbo istrskim Hrvatom in Slovencem, kajti, kar se dostaje volitev, ne zaozstaja Galicija ni malo za Istio, da-si je ta poslednja pokrajina že na glasu po načinu, kakor se vrše tam volitve.

Nas pa je napotila omenjena razprava, da zopet povzdignemo svoj glas za uvedenje direktnih volitev.

Mi smo že tolikokrat izrekli svoje menenje o indirektnih volitvah, ali o volitvah poslancev po volilnih možeh — sosebno pa sta poslanca **Spinčić** in **Laginja** na mnogih shodih drastično dokazala vso krivičnost tega načina volitev —, da bi res si lahko prihranili vsako nadaljnjo besedo v tem pogledu. Vendar pa hočemo tu ponoviti par najbolj kričečih vzgledov, da dokažemo vnovič, kolika krivica se godi davkoplačevalcem po deželi s tem,

da morajo voliti svoje zastopnike indirektno. Mal obrtnik v mestu plačuje, recimo, 5 gl. davka. Ta voli direktno, to je, on odda svoj glas sam in osebno za onega, za kojega je zavzet. Dovoljen mu je torej neposreden primeren vpliv na izid volitve. Kmet pa, zunaj na deželi, ki plačuje morda 50 gl. davka, temu je zaprta pot do takega direktnega vplivanja, kmet nima svojega samostalnega glasu, ampak voliti mu je v družbi z več stotinami drugih prvotnih volilcev še-le jednega volilnega moža. Dočim ima mestni volilec, plačujoči 5 gl. davka, svoj direktni in samostalni glas, sestavlja pa volilec na deželi, plačujoči nad 40 gl. davka, še-le s stotinami drugih volilcev komaj — jeden glas! To je vendar kričeča krivica, ki se pa še poostruje po nevarnosti, da pride lahko do tega, da še ta minimalni vpliv prvotnega volilca ne pade na tehtnico na volišču poslanca, to je, da izvoljeni volilni mož ne odda svojega glasu onemu kandidatu, za kojega se je jasno izrekla večina prvotnih volilcev!

Volitev mož, ki naj sodelujejo pri zakonodaji, ki torej vrše imenitno nalogo, kojoj so vršili nekdaž le vladarji primočjo svojih ministrov in državnikov, je torej — do te zavesti mora priti naš narod! — najimenitnejše in najvažnejše pravo državljana. Kolikor važneje pa je pravo, tem večja je odgovornost onega, ki vrši to pravo; odgovornost pred vsem lastnim narodom, pred svojo vestjo in pred — zakoni. Da se ohrani čistost volitev, da volitev res ostane to, kar mora biti — svobodni izraz svobodne volje —, kaznuje zakon onega, ki je hotel ali je res (recimo podkupljenjem) prisilil volilca, da je glasoval drugače nego bi bil sicer. A zakon ne kaznuje samo onega, ki je hotel, ali je res podkupil, ampak tudi onega, ki se je dal podkupiti. Tako je tudi prav. Kajti oni, ki je prodal svoj glas, pogazil je v blato svetost volitev, pozabil je na svojo veliko odgovornost, ter povzročil lahko tudi škodo, ako je bil pripomočjo njegovega glasu izvoljen mož, ki nima ni srca

za ljudstvo onega dotičnega okraja, ni resne volje za delo v javni blagor.

Ako pa obsojamo že takega nemarneža, koliko večja krivica pa je ta, ako se spozabi volilni mož, da glasuje drugače, nego mu velevala jasno izražena volja večine prvotnih volilcev! Oni nemarni prvotni ali pa direktni volilec je prodal le svoj glas, dočim se izdajalski volilni mož pregreša na tuji lasti, kajti glas, ki mu ga je oddati na glavni volitvi, ni njegova last, ampak last več stotin prvotnih volilcev. Ako se je dal podkupiti, prodal je tuje last!

Taka nevarnost pregreškov na tuji lasti, na političnih pravicah več stotin volilcev, je pa obsežena ravno v ustanovi indirektnih volitev potom volilnih mož. S to ustanovo se uprav ponuja prilika nevestnim ljudem, da se pogrešajo zoper politična prava svojih soobčanov. In ta nevarnost je tem večja, čim nižja je stopinja izobražbe v dotičnih krajih. Neizobražen človek, človek, ki se ne zaveda svojih državljanskih pravic — in sicer po krivdi drugih, kojim ugaja nevednost ljudstva, da je tem ložje izkotiščajo za svoje namene —, tak človek se včasih niti ne zaveda, kakó hudo se je zagrešil proti javni morali in proti splošnemu dobru, ko je za nekoliko Judeževih grošev izdal voljo in pravo onih, ki so mu poverili svoje zaupanje. Ravno zato pa, ker je še mnogo neizobraženih in političsko nezavednih ljudi, ravno zato, ker vsled tega obstoji nevarnost grdega zavajanja do nepoštenja, ravno zato bi morala zakonodaja po možnosti odmakniti ljudstvu vsako priliko do greha: ravno zato prištevamo mi ustanovo indirektnih volitev glavnim krivicam naših volilnih redov in glavno zapreko na potu do — čistih volitev!

V tem svojem uverjenju smo sledili seveda velikim zanimanjem razpravam v poslanski zbornici o načinu volitev za novo V. kurijo. — Razprava nas je uverila, da se nismo varali v svoji slutnji, da se v prvi vrsti Poljaki izrečejo

PODLISTEK.

Izgled mladeničem.

(Konec.)

V njegovi prosvetljeni glavi so se rojevale najkrasnejše ideje, najduhovitejši načrti in najzanimivejša vprašanja; on je reševal z največjo lahkoto in eleganco najtežje probleme, on je bil oblagodarjen z najpopolnejšo tehniko in najdovršenejšim slogom. In on je bil čudovito plodovit, a žal le v mislih, v možganih, v katerih je hranil svoje dni bajé 20 krasno vezanih zvezkov. Dijamantne izdaje svojih zbranih spisov. Le v možganih. pravim, zakaj zapisal in priobčil ni žalibog, še ničesar. Obžaloval pa je vedno slovensko slovo iz dna svoje pesniške duše, da se mu „ne — poljubi“ napisati na papir niti jednega onih velikanskih problemov in izvršiti niti jednega onih senzacnih sižejev, katerih je bila njegova bujna domišljija tako polna, da jih je stresal povsodi. Žal, da jih ni znal prav nihče porabiti! O, kakšno literaturo bi dobili, ko bi bil Meglica — hotel! — Pa kaj, ko se mu ni zljubilo ter je tako vse svoje zaklade nenaložene ohranil v svoji buči! Vendar pa je navzlic tej ženijalni lenobi plodovito deloval za slovensko slovo s tem, da je dokazoval vsakomur, kdor ga je hotel in utegnil poslušati, korenito, da so vsi slovenski pesniki — nič, vsi

pisatelji — nič in vsi dramatik — nič, ker prvič niso... drugič so... tretjič nočejo... četrtič ne morejo... petič ne smejo... itd. do — stotič.

Poleg takega delovanja pa se je bavil Meglica tudi z jezikoslovjem; v to svrhu je predsedel v Schönbornovem parku cele poldneve v sredi čeških in ogerskih kuharic, hanaških dojlj in slovaških pomarančaric. Na ta način je postal II. Čop! — Da se je pa še bolj praktično vadil v teh jezicih, pisal je vsaj vsak teden po jedno ali dve ljubavni pismi — samemu sebi, je podpisoval z „Andulká“, „Lidunká“, „Marušká“, „Marřenká“... ter jih zmagonosno kazal najivnim mladeničem, ki so, ne poznajoči njegove duhovite trike, mislili, da so res — izvirna. Za spremeno pa si je pisal včasih tudi kako nemško zaljubljeno pismo ter je podpisal z „Bertha“, „Marie“ ali „Fritzi“. Vedno je imel „neštevilno rendez-vous“ s svojimi „oboževalkami“. Seveda, žal, ni mogel ustreči vsem, na katere je napravil „utis“; zato pa je prav često dobival obupna pisemca à la: „Mein Herr! Sie wollen mich wireklich nicht lieben? — Leben Sie wohl! Ihre bis zum Tode unglückliche...“ „Preobloženi“ Meglica pa ji je resignirano kratko, zajedno pa čudno duhovito odgovoril: „Leben Sie auch wohl!“

Tako je preživel slavni Meglica že sedem juridičnih let, ko se mu je zazdelo, da je storil

za — druge dovolj. Napravil je torej tri državne izpite z dvakratnim ponavljanjem... povabil prijatelje na opulenten „Valeté!“... spustil še za vse veke znamenito juridično-literarno-politično-lojalno-socialistiško-konservativno-govorancijo ter se jokaje z vsklikom: „Z Bogom norost!“ poslovil od dijaštva... Tudi kolegi so plakali v zavesti, da jim je kruta usoda ugrabila najduhovitejšega „klobasarja“ akademičnih „krogov“ ter v obžalovanju, da mu v črni suknji z rumenimi gumbi in zlatimi našivi, žal, ne bo moči nič več delovati za — domovino!

Meglica je postal — „vladen služabnik“; zato pa so izgubljeni za nas vsi njegovi talenti, vsa nedovidna globočina njegovega vsestransko radikalno-modernega znanstva. Vsak pravičnik, ki je bral to avtentično biografijo, mi pa mora priznati, da je Meglica že dotlej storil več nego — je mogel — dà preveč. — Večna, nesmrtna slava mu za to! Naj nam bo vsem v izgled!

Ti pa, draga oblačna Meglica, če Ti pridejo kje te-le vsega spoštovanja in brezuvetne ljubezni polne vrstice pred mile oči, blagovoli jih milostno smatrati malim dokazom zahvale moje in vseh tu zapuščenih kolegov za vse Tvoje imenitne pouke in duševne iskre! Da nam „deluješ“ za čast in rast črno-žoltih kolov še „unnogjsja ljeta“!

Aruch Baruch.

proti direktnim volitvam, oziroma za nezmiselno ustanovo volitev po volilnih množicah. Tako je bilo; zakaj? tega ne treba praviti. V Galiciji gospoduje poljska manjšina nad malorusko večino; in v zmislu tega krivičnega razmerja so ogromna večina zastopnikov Galicije v parlamentu na Dunaju — Poljaki, dočim se nad tri milijone Malorusov morajo zadovoljiti s peščico poslancev. Kako je to mogoče? Tega ne treba praviti, saj imamo jasno na dlani: neopravičeno poljsko nadvladje sloni v prvi vrsti na sedaj veljavnem načinu vršenja političkih volitev!! Krivično razmerje v parlamentarnem zastopstvu Poljakov in Malorusov bi moralo prenehati takoj, kakor hitro bi se ustvarilo jamstvo za vršenje — čistih volitev! Ker se indirektnimi volitvami odteza masi volilcev primeren vpliv na izid volitev, so take volitve kakor navlašč ustvarjene v prilog gospodovalnim slojem in skupinam. Po takem ne treba mnogo ugibati, zakaj se poljski velikaši toli trdovratno upirajo uvedanju direktnih volitev. In mi vstrajamo pri svoji trditvi, da so le ozir na svoje gališke rojake prisilili grofa Badenija, da se je izrekel proti načelnemu uvedanju direktnih volitev. To je nehoté pripoznal tudi poljski govornik grof Dzieduszycki, ki je kakor glavni argument proti direktnim volitvam navel — voljo deželnega zbora gališkega. Ker torej deželni zbor gališki — kar pa je čisto naravno, ker je sestava tega zbora zgolj produkt gališkega načina volitev in bi bila taka sestava nemogoča ob drugačnem načinu volitev — noče direktnih volitev, zato je moralo tudi za ostalo državo pasti v vodo načelo direktnih volitev, kakoršnih zahtevajo priprosti človeški razum, logičsko mišljenje in svobodomiselnost. Mi menimo celó, da ravno okolnost, da se sedanji deželni zbor gališki upira uvedanju direktnih volitev, je najboljši argument — za direktno volitve.

Mi se ne čudimo poljskim velikašem, da hoté ohraniti svojo nadmoč; to tiči že v človeški naravi, da se teško podreja oni, ki je bil navajen gospodariti. Ali komur ni do nadvladja, ampak do svobodnega razvoja narodov, kakoršen razvoj pa je mogoč le ob svobodnem izvrševanju političkih pravic, ta mora vztrajati v borbi za — direktno volitve!

DOPISI.

Na Dunaju, 18. marca 1896. — Klub slovenskih tehnikov je razposlal nastopno okrožnico:

Vaše Blagorodje! Pred štirimi leti je položilo malobrojno število slovenskih tehnikov temelj organizaciji tehniški delujočega in mislečega dijaštva slov. na Dunaju. Zasnoval se je v področji akad. dr. „Slovenije“ — v IV. okraji dunajskem „Klub slov. tehnikov“. Pričetek je bil skromen zbok pičlega števila članov, kateri so se pa vendar z vso požrtvovalnostjo začeli zanimati za načela svojega bodočega delovanja.

Zanimanje za dovršeno strokovno izobrazbo prošinja vsakega — nihče pa ne pozablja tudi obče — zakaj tudi v tej naj se odlikuje stan tehniški. Do najnovejšega časa so se gojila v klubu samo strokovno-znanstvena predavanja, petje in glasba; lansko leto smo si pa ustvarili članovi točen program, katerega izvajanje započinjamo.

Potresni dogodki na Kranjskem so pokazali osobito, kako slabo se je v Slovencih obče skrbelo za tehniški naraščaj in kako malo se je vsled tega gledalo posredno na najbolj produktivno stran narodnega gospodarstva. Nad vse resni so časi v naši domovini in veliko delavcev železne vstrajnosti in prebrisanosti v tehniškem pogledu potreboval bode v kratkem naš narod.

Štirinajst nas slov. tehnikov na Dunaju se zaveda svojih dolžnostij do domovine, pa hoče, da stopi kedaj kakor dobro organizovana skupina na domača tla. In o tem, kar razmotriva ta skupina po svojem programu, dovolite visokospoštovani gospod, da Vas obvesti:

Premišljevanje naše se kreče v prvi vrsti o vprašanji narodno-gospodarskem, v kolikor vanje posega stan tehniški. Uverjeni, da si le ob materialnem blagostanji pomore tudi duševni kapital in plodovi njegovi, da je le on nosilec moči na-

rodove po sedanjih nazorih, da vse ravno zbok tega in zbok individualnega egoizma išče imetka v polajšanje življenske peze — lotili smo se tega vprašanja. Nočemo, da nas Slovence zarobi tuji nasprotnik na naši zemlji domorodni, in da oddamo vse posvetne blagre za dušne ter na sodnji dan še le obračunamo z onim, ki nas želi upropastiti. —

Povečavati narodni kapital, ne da bi narod sam trpel škode ob tem, v to je treba ustvariti v najkrajšem času sistem, pri katerem se bo moralo dati ravno tehnikom našim najvplivnejšo besedo in odkazati najpremišljenejšo delo.

Dim podjetnih naprav Slovincem preveč škoduje — govori se — a istina je, da škodi le radi tega, ker imamo tako malo domačih podjetij. Zemlja slovenska je zemlja poljedelstva in živinoreje — jednostranska torej njena produktivnost. Neresnica, da vsa sreča naša temelji samo na teh dveh, v nas jedino produktivnih poljih nesistemizovanega našega narodnega gospodarstva. Kmet ostane vedno temelj v narodu, on bo moral v nekoliko prispevati, da se povzdignemo kdaj nad poljedelstvo samo in se priučimo pridobivati si imetka z večjim pridom, kakor bi čakali na zemljo samo. Kmetijstvo in živinoreja v nas nikdar ne bodeta delala čudežev, in naj jima priskočimo v pomoč še s tako umetnimi sredstvi; zemlja slovenska sama ni dala v celoti pogojev za to.

Imamo zakladov, kojih ne vidimo v jednostranosti svoji, zakladov, s katerimi si kmet nič ne opomore. Surovine naših zemelj, prirodna bogastva, to bo treba izkoristiti s pomočjo domačih prirodnih sil, ter jih predelavati v izdelke domačega obrta in industrije. Dobro premišljene industrijalne naprave bi provzročile v nas velikanski prevrat, če drugje ne, vsaj v trgovstvu, ker bi se počel domači izvoz, denar pa prihajal v dežele. Srednji stan, stan obrti, povzdignil bi vse sloje iz srednjeveške dremavosti k čilosti; donesel bi nam novih praktičnih nazorov in smerij. Zakaj toliko naših krepkih rok potuje preko oceana pomnoževati tuji kapital, zakaj se drugi trudijo od zore do mraka na kršni zemlji za krompir v oblicah? Transmisijo sredstev v nas premalo poznavamo!

V času, ko se je začelo podjetno Židovstvo ogledovati po naših zemljah, brusiti moramo meče podjetnosti, da se paralizuje napad preobjestnih tujih gospodarstvenikov. (Konec prih.)

Iz Brega, dne 28. aprila. (Narodna društva v Bregu.) (Izv. dopis.) Velikonočni prazniki so minuli, postni čas je že davno za nami, veselje majnik se nam približuje. Vsa narava je probujena. Sadno drevje je že razcvetelo, ptice veselo žvrgole in prepevajo ter skrbje za svoj zarod. Pridne bučelice marljivo nabirajo živeža za-se in za svojo zalego po raznovrstnem cvetju. Istotako kakor narava, bi se morala tudi naša narodna društva probuditi iz trdnega zimskega spanja. Pa žal, da ni tako! Trda ledena škorja še sedaj oklepa ista. Za vzgled si vzemimo vrle Dekančane. Oni so se precej po Veliki noči vzdramili, ter napravili — kakor vsem znano — veliko veselico 12. aprila, ki se jim je kaj dobro sponesla. Živeli vrli Dekančani!

Spominjam se dobro, kakor bi bilo včeraj, ko je bilo ustanovljeno narodno društvo v Boljuncu. V svojem početku je napredovalo prav lepo; tudi v cenj. „Edinosti“ je bilo mnogokrat citati, kako isto napreduje, kako marljivo deluje odbor itd. Na hiši, kjer je bilo društvo nastanjeno, bliščala se je tabla z dičnim slovenskim napisom: „Slovensko bralno in pevsko društvo“. Sedaj pa ni videti napisa, še manj pa kaj slišati o društvu, vse je nekako mrtvo. Morda pa vendar ni društvo zaspalo za vedno? Dal Bog, da se kaj kmalu zbudi!

V Ricmanjih, kakor se čuje, njihovo društvo kaj dobro napreduje. Šteje primeroma mnogo udov, večinoma marljivih in točnih; tudi odbor je baje jako skrben; nadejati se je, da kmalu prirede kako veselico. Velika škoda je za vrle Ricmanjce, ker toliko časa nimajo učitelja.

V Dolini je, kakor je znano mnogim č. čitateljem, bralno in pevsko društvo „Vodnik“. To društvo bi moralo — bodisi po možu, katerega ime nosi, kakor tudi po besednem pomenu svojega imena — biti v resnici vodnik ali voditelj našemu ljudstvu, a, kar je jako žalostno — godi se ravno

narobe, ono še vedno dremlje in spi. Iz ledenih oklopij zaspanosti ga ne morejo vzbuditi ni vesela pomlad, ne bližajoči se krasni majnik, ne vzgledi drugih društev drugod. Nadejati se je bilo, da po novem letu novoizvoljeni odbor bode bolj marljiv in delaven, nego je bil prejšnji, a kar je jako žalostno, isti se niti ne zmeni za svojo zadačo.

Pri naših narodnih društvih brežanskih je jasno videti, da koj po svoji ustanovitvi marljivo delujejo in kažejo dober napredek, potem pa le životarijo. Krivdo na tem je nekoliko pripisovati neugodnemu gospodarskemu stanju naših društev, nekoliko premali narodni zavesti Brežanov, največ pa temu, ker se šestokrat mečejo polena pod noge istim (narodnim društvom namreč) in to pa še od takih stranj, odkoder bi smeli pričakovati le podpore. Da je temu istina, navedel bi lahko več vzgledov (dokazov), kar pa hočem opustiti za sedaj. Omenim samo to, da se bolj podpirajo javni — mnogokrat celo škandalozni in pohujšljivi plesi, kakor pa naša narodna društva. Ali niso to prežalostne razmere? Ali ni to trnje, ki duši razvoj naših narodnih društev? Žalostno, prežalostno — a resnično!

Narodna društva brežanska! Vzdramite se, da bodete liki skala ob razburkanem morju! Postavite se v bran vsem zaprekam in nakanam naših nasprotnikov! Pozabite vse morda že vzite britkosti in grenke ure! Ustanite zdrava in čila, otrebite raz sebe zaspanost, pokažite se pred svet v svoji moči in popolnosti! Na delo torej še zavedni bratje Brežani, pokažimo se, da smo narodnjaki, da smo sinovi nepremagljivega velikega naroda slovanskega! Dal Bog mnogo in dobrega vspeha! Pomozita nam v to sveta blagovestnika naša Ciril in Metod. Na zdar in na svidenje!

Mitrosia Hribovski.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 30. aprila 1896.

Državni zbor. Poslanska zbornica je včeraj nadaljevala razpravo o volilni preosnovi. Posl. Ebenhoch in Pernerstorfer sta zavračala posl. Hagenhoferja, ki se je bil protivil podeljenju volilne pravice poslom. Posch se je protivil določbi, da mora vsak volilec v peti kuriji bivati vsaj 6 mesecev v onem okraju, kjer hoče imeti volilno pravo, češ, po tej določbi bi lahko tudi češki godci zadobili volilno pravo v nemških krajih. Posl. Falkenhayn je zopet predlagal, da naj bi se prvi odstavek §. 9. glasil tako, da volilno pravo v splošnem volilnem razredu ima vsaki samosvoj možki državljani, ki je dovršil 24 leto življenja, ima lastno gospodarstvo ali lastno najeto stanovanje, ali pa, ki vsaj jedno leto pripada koji bolniški blagajni. Glasovanje o tem predlogu se je vršilo danes. — V včerajšnji seji je predložil finančni minister zakonski načrt o naknadnih kreditih za leto 1896.

K položenju. Ker se vedno množe predlogi in je vpisanih še mnogo govornikov, gineva čim bolj nada, da bi se vprašanje volilne preosnove moglo rešiti pred povratkom cesarja iz Budimpešte. Danes je zadnja seja v tem tednu in prihodnja bode menda še le v ponedeljek, zgubljeni so torej zopet trije dnevi za volilno preosnovo. Ako pomislimo na dalje, da so zbornici določeni za posvetovanja le še kaki trije tedni, potem si lahko mislimo, da bode poleg volilne preosnove moglo priti le malo drugih stvari na dnevni red. Bilanca bode torej dokaj medla in vspeh bode slabo odgovarjal velikim nadam, ki so jih gojili nekaterniki do obljubljenega „trdnega vodstva“. — Po dolžnosti kronistov beležimo tudi, da se širi govorica, da se po zasedanju delegacij razpusti poslanska zbornica.

„Poljske“ volitve. V današnjem uvodnem članku omenjamo govora poljskega posl. Levakovskega. Tega poslanca so bili sicer nedavno temu izključili iz „kola“ poljskih poslancev, ker jim je mož postal nadležen radi svojih vsaj kolikor toliko demokratskih nazorov, ali po našem menenju njegove izjave o volitvah v Galiciji niso izgubile s tem na svoji verjetnosti, pač pa pridobile, kajti sedaj lahko svobodno govori resnico, koja svobode ne bi imel kakor člen „kola“. Besedilo govora posl. Levakovskega v seji posl. zbornice dne 28. aprila 1896. je bilo nastopno:

Najprej je naglašal govornik, da ob vprašanju direktnih volitev ne gre samo za politiška prava, ampak tudi za gospodarske življenske pogoje. Direktna volitve so bile bojni klic povodom zadnjega volilnega gibanja v Galiciji. Odkar je na dnevnem redu volilna preosnova, prihajajo peticije od vseh občin Galicije, toliko maloruskih, kolikor poljskih, za direktno in tajno volilno pravo. Ni ga bilo tudi nijednega volilskega shoda v Galiciji, na kojem ne bi se bila izrekla ista želja. Vendar pa se je drznil poljski klub, v interesu posedujočih razredov, nastopiti za indirektno in javne volitve. Rudečica sramami sili v obraz, je rekel govornik, ko čujem tu govoriti o obrambi naših avtonomnih pravic. Pravi razlog tiči v nečem čisto drugem. Jaz ne morem verjeti, da bodo zastopniki galiških mest, ki sede v tem klubu, imeli poguma v to, da ostanejo tu in da bodo glasovali za indirektno volitve. Ko se povrnejo domov, naleté ravno tako, kakor zastopniki kmečkih občin, na tako zasmehovanje in nespoštovanje od strani volilcev, kakor se to ni dogodilo še nikdar. Koliko uničenih ekzenstencij, koliko žalosti in solza je bilo vsled zadnjih volitev! Pregarjali so se vsi oni, ki so imeli toliko poguma, da so nastopili za svoje prepričanje. Mnogo jih je med okrajnimi glavarji, ki radi lastne karijere ubogajo dobljenim poveljem, ki pa proklinjajo take odnošaje. Naš visoko spoštovani, po svojem pravico ljubju splošno poznani minister pravosodja, ogledal naj bi si nekoliko od bližje te odnošaje. Dolžnost mu je, proganjati ali dotičnike, ki trde take stvari po javnih listih, radi obrekovanja, ali pa obtožene uradnike. Ko so prišle volitve, hitro so orožniki v vasi. Ljudje se zapirajo brez vsakega vzroka. Ako se vpraša orožnike, zakaj delajo tako, potem se smejejo isti. To je plašenje prebivalstva, da se isto ne upa posluževati se svojih konstitucionalnih pravic. Čas in kraj volitev se ne naznanjajo; kar hkratu je čuti, da je že bila volitev. Nadležni volitci, ki hočejo vršiti svoje volilno pravo, in prihajajo poizvedovat, se stavljajo jednostavno pod ključ. Tam jih drže tako dolgo, dokler ni zvršena volitev. Ako pa se vendar posreči kmečkimi volilcem, da so izvoljeni njih kandidatje, potem prihaja v vas davčna eksekucija, prihajajo hišne preiskave in oporekanja. Po dovršenih prvotnih volitvah je lahko ugnati onih par sto volilnih mož. Sicer je vladi znano, kakov pritisk se vrši, pritisk, ki se dotika zločinstva. G. ministerski predsednik pozna to iz lastne skušnje. Volilne komisije so često sestavljene tako, da res morajo preplašiti kmečke zastopnike. Isti morajo skozi dvojno vrsto. Tu stoje, davčni inspektor, vsi oni ljudje, ki jih lahko mučijo, a tu prihaja mož na volitev in mora povedati, koga voli. — Govornik se je čudil potem, zakaj se ni pritrdilo predlogu, da bi se volilni komisarji zaprisežali. Govori se o izobrazbi, o veri, itd., pravi vzrok takim obžalovanju vrednim sklepom je le nizka sebičnost in tesnosrčnost posedujočih razredov. Govornik se je upri menenju, da Poljaki v Galiciji tirajo za državo pogubno politiko, kakor ni res, da bi bile svobodni sovražne, reakcionarne besede, kakoršne je često čuti s teh klopjij, pravi izraz prepričanja mase poljskega naroda. Poljski narod da se sicer zaveda svoje prošlosti in ve, da je zgubil svojo svobodo vsled mednarodnega nasilja; isti goji tudi nado, da pride čas, ko mu Evropa na naraven način povrne svobodo in nezavisnost, toda teh čutil ne štejejo v zlo poljskemu narodu niti najvišji krogi, ker vedo, da so ista za državo tisočkrat več vredna, nego pa ona druga šola, ki je brez lastnega mišljenja. Poljaki so vsikdar — tako je zaključil govornik — nastopali za človeška prava in za svobodo in veselje, da se s poljskih klopjij morejo zopet razlegati besede, ki odgovarjajo najglobljemu prepričanju mojega naroda.

Knez Nikola Črnogorski vkrcal se je predvčeršnjem v Kotoru na parnik „Zagreb“ ter se odpeljal na Reko. Od tam odpotuje knez preko Dunaja v Heidelberg, kjer nameruje iskati zdravniškega sveta. Iz Heidelberga odpelje se naravnost v Moskvo h kronanju carja Aleksandra. S knezom potujeta princesinja Helena in najmlajši sin, princ Mirko.

Knez Ferdinand na popotovanju. Ferdinand je sedaj v Berlinu. Včeraj ga je vsprejel v avdiencijski nemški cesar Viljelm. Poročila iz Be-

rolina trde, da je cesar Viljelm obvestil kneza Ferdinanda, naj ne potuje na Dunaj, ker bi ga tam ne mogli vsprejeti — Ako smemo verjeti tej vesti, moramo že misliti, da se na Dunaju niso spoprijaznili z načinom, po katerem si je Ferdinand priboril pripoznanje knezom bolgarskim. — Nadalje javljajo iz Berlinu, da je cesar pripoznal Ferdinandu naslov „kraljeva visokost“ v zmislu bolgarske nastave.

Na slavnosti kronanja ruskega carja v imenu našega cesarja ne pojde nadvojvoda Karl Ludovik, ker je nekaj obolel, ampak nadvojvoda Ludovik Viktor. Le-ta odpotuje v Moskvo dne 17. maja.

V Italiji se bližajo zopet škandali, ki ne bodo manjši nego so bili oni pri rimski banki. Senator Bola je obdolžil dva druga senatorja poverjenja in tatvine. Oba da sta kakor predsednika raznih podjetij falzifikovala knjige in notarijske spise ter goljufala delničarje na najbrutalnejši način. Kompromitovanih je še mnogo drugih odličnjakov. „Don Chisciotte“ trdi, da je vse to dokazano dokumentariški. — Mari so taki dogodki tudi v kavzalni zvezi z ono „kulturo“, koja hočejo Italijani po vsej sili širiti v Afriki!? Ali pa ni na vse zadnje več vredno abesinsko barbarstvo nego pa taka kultura.

Kriza na Francoskem je rešena. Predsednik novemu ministerstvu bode Mélin. V nasprotju z obćim domnevanjem novo ministerstvo ni vzeto iz radikalnih vrst, ampak je zapisalo na svojo zastavo borbo proti socialistom in skrajnim strankam, kakor hitro bi le-ti hoteli napadati zakonite ustanove. Iz tega odstavka iz programa nove vlade se da posneti, da je senat ostal zmagovalac nad poslansko zbornico, kajti z besedama „zakonite ustanove“ je očevidno mišljen senat. Ali drugo vprašanje je sedaj, kaj poreče zbornica k temu programu, koje večina se nagiblje na radikalno stran? Ako ostane poslednja dosledna v svoji borbi proti senatu, bili bi zopet tam, kjer smo bili poprej, le s tem razločkom, da je sedaj senat na strani vlade, dočim je bil v opoziciji proti prejšnji vladi!

Italija v Afriki. Glasom poročil, došlih iz Asmare v Rim, stojita ras Mangašá in Alula z 10.000 mož 4 ure od Adigrata. Major Prestinari da bi bil že poskusil prodreti iz utrdbe, toda tega ne more storiti z ozirom na veliko število ranjenih, ki so v utrdbi.

Gledé na pomoč, koja pošlje Menelik Mangaši, pravijo vojaški krogi italijanski, da ista ne prizadene Baldisseri mnogo skrbi, kajti on da se ima boriti z mnogo strašnejšim sovražnikom nego so Tigrinci in ta sovražnik je suša. Pravijo, da je letos v Abesiniji sploh suša, kakoršne že dolgo ni bilo. Toda vsled suše ne trpé samo ljudje, ampak v prvi vrsti živalna. Vsled suše so se namreč posušili pašniki in zatorej silno primanjkuje krme. Brez tovornih živalij pa je vojna v Abesiniji popolnoma nemožna.

Včeraj je italijanska vlada obelodanila poročila o dogodkih v Afriki. Ta poročila obsejajo dōbo od januarja 1895. do aprila 1896. Iz istih je razvideti, da je general Baratieri parkrat prosil, da naj ga odpusté in sicer še predno so se pričele resnobne praske. Poročila trde nadalje, da je ras Mangašá prosil pomoči pri angleški vladi, ker ni hotel priznati avtoritete Menelikove. Angleška pa da mu je priporočila, da naj nastoja sprijazniti se z Italijo. Kar se dostaje pogajanj zaradi miru, pravijo ta poročila, da se Menelik ni hotel izrecno obvezati, da vrne ujete Italijane, Italija pa da bi le tedaj odstopila od določeb italijansko-abesinske pogodbe, sklenjene 1889. leta pri Učaliju, ako bi nobena država ne smela prevzeti pokroviteljstva nad Abesinijo, če bi bilo izključeno pokroviteljstvo italijansko. General Baldissera da je vrnil Meneliku njegova pisma, tičoča se razprav zaradi pogodbe, a Menelik da se je obvezal, izpustiti majorja Salso, česar pa doslej še ni storil. Kar se dostaje Kasale, naročila da je vlada sicer generalu Baldiseri, da naj nastoja držati to postojanko do jeseni, toda da naj se umakne in Kasalo zapusti, ako bi mu pretila nevarnost.

Pomiloščeni so! V London je došlo brzoglavno poročilo, da je predsednik republike transvaalske, Krüger, pomilostil na smrt obsojeno petorico vodij angleških čet. Smrtna obsodba se je premenila v zapor.

Različne vesti.

Nj. Vel. cesarica Elizabeta odpeljala se je sinoč s posebnim vlakom iz Miramarja na Dunaj.

C. kr. namestnik Rinaldini obiskal je včeraj predpoludne v Miramaru dvorno damo grofinjo Sztáray in generala pl. Berezeviczyja, ki sta v spremstvu Nj. Veličanstva cesarice. S tem smo popolnili, oziroma popravili našo vest, objavljeno v današnjem zjutranjem izdanju o obisku namestnikom v Miramaru.

C. in kr. vojna eskadra ostavila je sinoč ob 10½ uri naše pristanišče izvemši parnik „Pelikan“. Eskadra je odplula v Fazano. Čujemo, da ostane ta eskadra do 15. avgusta pod orožjem ter da opravi vaje v orožju ob dalmatinskem, odnosno istrskem obrežju.

Ogerski gostje, ki so prišli iz Budimpešte h krstu vojnega parnika „Budapest“ v Trst, odpeljali so se predsinočnem v svojo domovino. Zadnji dan so si ogledali tržaške muzeje in mestno knjižnico. Spemljala sta jih župan in prof. Vierthaler.

Sežanski ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda so darovali sledeči: naroden g. župnik 3 gl., g. Macarol, kapelan g. Lovretov, gospa Gabersček, gospa Mahorčič, g.čna Genovefa Mahorčič, odpovedana gospa odbornica po 1 gold.; g.čna Cazačura, Lovrenc, g.čna Gombač, g. Rudolf Renčelj, g.čna Angela Repič in Katinka iz Postojne po 1 krono. Obdarovana s knjižicoj „Čuvajmo svoje prestarine“ g.čna Nežika Pitamic 2 kroni in 5 centezimov. Pri obisku svoje tete gospe M. M., darovala g. dr. Rybař in g. Ivan Mankoč 4 krone 20 stot., gospa Mislej 40 nč., N. N. 40, gospa Fabčič 1 krono, g. Gregorin 20 nč., šolska kuharica 30 nč., brivec, g. Čebulec, g. Marini po 10 nč. Srčna hvala!

Za telovadbeno akademijo „Tržaškega Sokola“, ki se bode vršila prihodnjo nedeljo v društveni telovadnici, prodajajo se vstopnice v kavarnah „Commercio“ in „Tedesco“ ter pri gosp. Franu Žitku, v ulici Stadion. Na dan akademije pa se bodo prodajale zvečer pri kasi.

Shod železniških ravnateljev. V Trstu so sedaj zastopniki triindvajset različnih avstrijskih, ogerskih in nemških železniških ravnateljev, da se udeležé konference železniških ravnateljev. Prva seja bila je včeraj opoludne v veliki borzni dvorani. Predsedoval je predsednik železniške uprave v Kolonji, Hötter.

Zabranjen shod socialnih demokratov. V tržaškem službenem listu čitamo, da so nameravali tukajšnji socialni demokratje sklicati na jutrnji dan ljudski shod na vrt gostilne „al Mondo nuovo“. Na tem shodu so hoteli razpravljati „o važnosti praznovanja 1. majnika“. Dotična prijava pa, s katero so priobčili nameravani shod policiji, baje ni bila prirejena po določbah zakona in zatorej da oblasti niso mogle obzirati se nanjo. Vsled tega seveda tudi nameravani shod ni bil dovoljen.

Slovenski klub na Dunaju priredi v soboto 2. maja zabavni večer v „Restaurant International“ I., Neuer Markt, v zimskem vrtu. (Berilo ima vč. g. dr. Fr. Sedej, c. kr. dvorni kaplan itd. Muzikalni del vsporeda izvajajo: umetnica gd.čina Ema Švigl na glasoviru, g. Vekoslav Vaupotič na citrah, in klubov pevski oktet.) — Začetek ob osmih zvečer. Pristop imajo samo povabljeni.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju prejelo je zadnje mesece od raznih stranij lepe darove: Slavni deželni zbor kranjski daroval je 200 gl. Odličen rodoljub v Ljubljani, ki ne želi biti imenovan, pristopil je k društvu kot ustanovnik s 50 gl. Iz Maribora so darovali: Prezv. knez in škof dr. Mihael Napotnik (društveni ustanovnik) 10 gl. G. France Dolenc, trgovec v Mariboru, je o veliki noči poslal 126 gl., katere so darovali: Posojilnica v Mariboru 40 gl., g. dr. Jernej Glančnik, odvetnik in društ. ustanovnik, 20 gl., po tri gl. so darovali: g. Henrik Schreiner c. k. ravnatelj učiteljišča, veleč. gosp. dr. Ivan Mlakar, vodja semenišča i. t. d., veleč. gospod Lovro Herg, stolni dekan i. t. d.; po dva gold. G. dr. Ferdinand Dominkuš, odvetnik itd., gosp. Bernard Jentl, prokurist, vč. g. Jož. Zidanšek, profesor bogoslovja, vč. g. Franc. Simonič, stolni kapelan, vč. g. Jakob Bohinc, stolni kanonik, vč. g. dr. Jožef Pajek, kanonik, vč. g. dr. Ivan Križanič, kanonik itd., vč. g. dr. Martin Matek, podravnatelj bogoslovnice itd., vč. g. dr. Anton

